

Біорізноманіття та його збереження

екземплярів. Дуже подібний до б. молочайного. Поширений на відкритих біоценозах. Гусениці темно-коричневі з двома рядами світло-жовтих плям. Живляться підмаренниками. Заляльковуються у верхньому шарі ґрунту. В рік одне покоління. Метелики активні у присмерковий та нічний час.

Долбіна елегантна (*Dolbina elegans* A. Bang-Haas). У колекції 1 екземпляр. Новий для України вид бражників. Вперше виявлений у с. Яськи Одеської обл. в 1990 р. Нами виявлений 30.07 2016 р. у с. Кренцилів - на світлову пастку.

Бражник-язикан (*Macroglossum stellatarum* L.). Один з найбільш поширених видів. Добре помітний завдяки денній та присмерковій активності і зависанню над квітами при зборі нектару. Гусениці живуть на підмаренниках. Заляльковуються у верхньому шарі ґрунту. В рік переважно 2-3 покоління. Відмічене також зимування метеликів.

УДК 598.25(477.64)

ГУСЕПОДІБНІ (*ANSERIFORMES*) В ОКОЛИЦЯХ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА "МЕДОБОРИ"

Капустинський А.І.

Природний заповідник "Медобори"

E-mail: medobory@gus.tr.ukr.tel.net

Природний заповідник "Медобори" утворений у 1990 р. у центральній частині Товтрового пасма. Його площа - 9454 га. За походженням Товтри, або "Медобори" – залишок давнього підводного рифу. Сьогодні це смуга вузьких горбистих кряжів, ізольованих горбів та гребенів, що піднімаються на 80-100 м над оточуючими рівнинами. Їх абсолютні висоти сягають 350-400 метрів над рівнем моря. Територію та околиці заповідника, з великою кількістю штучних водойм, перетинають міграційні шляхи багатьох водно-болотних видів, переважна більшість з яких зафіксовані у заповіднику як весняно-осінні мігранти, пролітні та залітні види.

Умови для існування водно-болотних видів птахів у заповіднику майже відсутні, оскільки в межах заповідника є

Біорізноманіття та його збереження

невелика площа водно-болотних угідь (частина заплави та водного плеса Мартинківського водосховища). Основні водойми, на яких проводяться спостереження, знаходяться на віддалі 5-7 км. до найближчих меж заповідника і є штучними водоймами на найближчих до заповідника річках. Дослідження проводяться щорічно під час весняно-осінніх міграцій та в гніздовий період від часу створення заповідника (25 років). Більшість з них проведено на ставках та їх заплавах у селах Глібів, Пізнанка, Раштівці, Личківці, околицях с. Вікно, Саджівки та Мартинківському водосховищі.

Anseriformes в заповіднику та околицях представлений 13 видами і тільки гоголь (*Vesphala clangula* L.) та Нерозень (*Anas strepera* L.) - занесені у Червону книгу України. Матеріал про зустрічаність гусеподібних в околицях заповідника, наведений у цьому повідомленні, зібраний працівниками заповідника з 1992 по 2017рр.

З гусеподібних на території заповідника та в найближчих його околицях виявлені:

Anser anser L. - звичайний мігруючий вид. Зустрічається щорічно в період весняної та осінньої міграції. На гніздуванні не відмічався. Одну з багаточисельних груп відмічено 17.03. 2015р. < 250 ос. в польоті в північно східному напрямку в околицях с. Вікно;

Anser fabalis L. - рідко фіксований вид, переважно під час осінніх перельотів, часто у змішаних зграях з *Anser anser* L. . Відмічений у 1992, 1996, 2001-2005 роках;

Branta leucopsis L. - рідкісний залітний вид, який зафіксовано одноразово у 2006 р.;

Cygnus olor G. - гніздовий, мігруючий вид. Лебеді гніздяться на всіх водоймах в околицях заповідника. В період весняних міграції зустрічаються групи до 60 ос. (на великому ставку в с. Глібів 13.05.2016 відмічено 34 ос., там же було відмічено 30.09.2016 – 67 ос. (29 ad. та 38 juv.);

Anas crecca L. - в останні роки звичайний гніздовий вид;

Anas querquedula L. - у заповіднику фіксується як звичайний гніздовий, перелітний та залітний вид;

Anas penelope L. - у заповіднику рідкісний пролітний вид.

Біорізноманіття та його збереження

Виявлений під час перельотів у 1996, 2000, 2004 рр.;

Anas clypeata L. - рідко зустріваний вид, переважно на перельотах. Птаха виявлено у 1996, 2000, 2002, 2003, 2010, 2016 рр.;

Anas platyrhynchos L.- фіксувався на всіх водоймах в заповіднику та околицях. Досить багаточисельний вид;

Anas strepera L.- у заповіднику та околицях рідкісний пролітний вид, зустрінутий 1994, 1998, 2001-2004 та 2010 рр.;

Aythya fuligula L. - рідкозустріваний вид в заповіднику та околицях, доволі часто зустрічався до 2005р.;

Aythya ferina L. - в заповіднику та околицях трапляється як залітний та перелітний птах. Виявлений на гніздуванні в околицях с. Рудки;

Bucephala clangula L. - рідкозустріваний вид, зустрічався на осінніх перельотах у 1996, 1998, 2003, 2010, 2011 роках.

УДК 581.46:582.632.2(477.84)

МОРФОГЕНЕЗ ГЕНЕРАТИВНИХ ОРГАНІВ І БІОЛОГІЯ ЦВІТІННЯ РАННЬОЇ (*VAR. PRAESCOX* CZERN.) І ПІЗНЬОЇ (*VAR. TARDIFLORA* CZERN.) ФОРМ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО (*QUERCUS ROBUR* L.) В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Карплюк Н. А.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: karplyuk@chem-bio.com.ua

Нами досліджено морфогенез генеративних органів і біологію цвітіння ранньої (*var. praescox* Czern.) і пізньої (*var. tardiflora* Czern.) форм дуба звичайного (*Quercus robur* L.) в умовах Західного Поділля. Результати 3- річних (2015–2017 рр.) досліджень розвитку генеративних органів, морфогенезу тичинкових і маточкових репродуктивних структур, етапів органогенезу різних статевих типів квіток і біології цвітіння з використанням порівняльно-ембріологічного, морфометричного, цитологічного і гістологічного методів дослідження дозволили уточнити і по-новому висвітлити ряд закономірностей морфогенезу генеративних органів і біології цвітіння ранньої і